

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND:

Az éjfékete bozót

Papp Sándor Zsigmond irodalmi, irodalomtörténeti, politikai témájú publikációi és kiadványba rendezett esszéi (*Oran veszteglő hajói*, Scripta Kiadó, Nagyvárad, 2002) mellett három rendkívül színvonalas novelláskötettel gazdagította a kortárs erdélyi szépírók családját.

A legújabb, *Az éjfékete bozót* hangulatában és témájában bár erősen Mikszáth- és Bodor Ádám-ízű (utóbbi ajánlót is írt a könyvhöz), az olvasó számára ez a hasonlóság inkább az élmény garanciája, mintsem annak elrontója.

A közös szereplőkkel összefont tíz novella egy erdélyi falu nyomasztó világát tárja fel. A kor: a huszadik század utolsó harmada; erre többnyire a megemlített tévéműsorokból kapunk utalást, hiszen a külvilág egyéb hírvivői – mint a politika – csak mint „nevenincs huzat” jutnak át ebbe az autonóm közösségbe.

„Átkozott hely volt az” – készíti fel az elbeszélő az olvasót már első szavaival, és valóban, rohad és elenyészik itt a kilátástalanságban a lélek. Minden hanyatlik, ennek tanúságai a művek. A nők „néhány évnyi virágzás után” megcsúnyulnak, és ha volt is olyan életút, amely valaha fel-

felé haladt, már megtört, s a mesélő csak a régmúltból idézi fel azokat. A bűn (gyilkosság, kannibalizmus, házasságtörés, lopás) némán ágyazódik a mindennapokba, az ég pedig (az egyetlen ítélkező) válaszként egyrészt harmonizálva a földi romlással, állandó ősszel (elmúlás), „ragacsos” felhőkkel, éjszakánként „mindent elnyelő” sötétséggel, tűz után hetekig szitáló, betegítő füsttel sújtja a környéket. Másrészt büntet, a talaj terméketlenné, a víz ihatatlanná válik, az ott élőket különös, megmagyarázhatatlan, tömeges hisztériák



és öröletek foglyaivá teszi, és abszurd gyóntatót küld, egy háromfülű malacot, aki végül megnyomorítja oltalmazóját, a tiszteletet, és akit elevenen falnak fel az agyagos cigányok. Félve merül fel a kérdés, hogy a megváltás reményének kioltásával meddig folytatható még a süllyedés, és hova vezethet ez a folyamat.

A név nélküli, egyes szám első személyű vallomástevő, a novellák egyik alakja a zárt közösségbe való beavatottsága folytán lehet vezetőnk. Észrevétlenül nő fel az időtlenségben, ugyanolyan résztvevője az elveszettségnek, mint a többiek: körözött, majd elítélt tolvaj és apagyilkos, de erről is ugyanolyan természetességgel beszél, mint szerelmeiről vagy a körülötte élőkről. Fogszorított tolerancia keveredik a

levegőben kiszámíthatatlan és veszélyes indulatokkal, melyek önmaguk ellen fordulnak vagy mások pusztításához vezetnek.

A gördülékeny, gyakran a lírához közelítő, gazdag írásmód vonzó, gyönyörködtető esztétikai élménnyé emeli ezt a taszító, kegyetlen, alantas valóságot. A tragédiák sokszor balladai sejtetéssel, ki nem mondottan vetik baljós árnyukat a néhány, pontos vonással megrajzolt szereplőkre. Festői hasonlatokkal, erős képiséggel, nagy tehetséggel ábrázolja a szerző a tájat, az alakokat, a tetteket és a különös hangsúlyt kapó erotikát. A kötet címet adó, bevezető, az egész további mű hangulatát megalapozó, a környezetet és az élethelyzetet tisztázó novella fejti fel, hogy az „éjfekete bozót” tulajdonképpen egy elhagyott és beteg szexualitású nő, Poloskár Margit ágyéka.

Az indázó szerkesztés a közvetlen cselekményt kitérőkkel, megszakításokkal darabolja, így – akárcsak az életben – elmosódik a határ részlet és lényeg között, s valószínűvé lesz ez a valószínűtlen, élehetetlen, mitikus és bizzar világ. De ez Papp Sándor Zsigmond igazi hangja, amit már *A kettes, avagy történet fekete-fehérben*, a *72-es blues* című kötet első novellájában, saját írói hatását felmérve megfogalmazott: „A közömbösen hömpölygő szövegből kilógnak majd az eldolgozatlan hangulatszálak, az emlékek hasznavehetetlen fonalai. [...] Minduntalan

szétesik, elemeire robban, akár egy rozzant kalyiba, ami épphogy menedék az eső ellen. De így hiteles. Érzéki, nehezen felejthető.”

NYOLCAS DOROTTYA

(*Alexandra Kiadó, Budapest, 2005,*
176 oldal, 1999 Ft)

JÓKAI ANNA:

Majd

Mind tartalmi, mind esztétikai szempontból elgondolkodtató, s írójától ez idáig kevésbé ismert vezetésű vonalakkal gazdagította életművét és szerzői arcképét *Majd* című elbeszéléskötetével Jókai Anna.

Ezek az 1979-től keltezett szövegek, úgy érzem, azon kérdések sarjadási pillanatait vizsgálják, melyek mindig is (igaz, épp csak neszt keltő) fogaskerekei, mozgatórugói voltak Jókai Anna írásművészetének, az alig-történekekben s az emlékek nélkül továbbállt momentumokban egyaránt.

Míg Jókai Anna regényeinek valóságai helyet követelnek maguknak abban a realitásban is, amelyben – úgy hisszük – élünk, addig ezeknek az elbeszéléseknek, költeményeknek, vegyes műfajú (vers-próza) írásoknak éppen a határtalanságuk, lezáratlanságuk a legfőbb jellemzőjük, talán állítmányuk is.